

Roxana CROITORU

O idee salutară, dar...

Trandafiri cu ochi negri e titlul ultimei premiere din această stagiune la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca.

Spectacolul face parte dintr-un proiect cultural care aduce în prim-plan etnia romilor și e inițiat de teatrul clujean împreună cu regizorul Alan Lyddiard din Marea Britanie, director al Newcastle Ensemble.

Alan Lyddiard a mai organizat în 2003, la Newcastle, un festival de cultură și civilizație în care au evoluat artiști și ansambluri ale etniei rom din Europa de Est, Franța și Spania. Atras de spiritualitatea acestei culturi exotice și puțin cunoscute, regizorul britanic propune un spectacol inspirat din eposul și etosul romilor. Scenariul alcătuit cu har de dramaturga Kelemen Kinga nu e un text dramatic propriu-zis. Se bazează pe vechi balade, bocete, povești, legende, cântece transmise din generație în generație, în arealul transilvan.

Un popor nomad ale cărui legi și obiceiuri imuabile de marginali au dezvoltat o fabuloasă știință a povestirii. Oralitate exploatată în spectacolul care se construiește în jurul celei mai profunde și definitorii trăsături a lor, a romilor: dragostea și gelozia.

Doi tineri, o fată și un băiat sortiți unul altuia de părinți și de mica lor comunitate sunt pregătiți de nuntă. În toiul pregătirilor, rând pe rând, participanții leagă o acțiune, o vorbă, de un fapt întâmplat, o pildă, un cântec sau un dans. Poveștile reînvie tradițiile, viața lor de nomazi, în acompaniamentul orchestrei *live*. Spiritele se încing, mireasa e dorită de un altul și înfruntarea cu mirele duce la moartea celui din urmă. Spectacolul debutează și se încheie cu bocetul ritual de la căpătâiul morților.

Ideea acestui gen de spectacol e binevenită în repertoriul teatrului și e demnă de apreciat dăruirea trupei de actori, muzica originală a compozitorului Iosif Herțea, decorul sugestiv și costumele într-o cromatică deosebită a scenografei Carmencita Brojboiu, desenul coregrafic al Tamarei McLorg.

Ceea ce e de neînțeles e cheia în care regizorul tratează firea etnicului rom. Un popor definit în memoria colectivă ca un temperament vulcanic, pătimaș, cu sânge clocotitor și iute la mânie, în spectacolul lui Alan Lyddiard e leneș în reacții, așezat, cumpănit. Eroarea e în primul rând de distribuție: tânăra interpretă a miresei (Nagy Eszter), este o posibilă bună actriță, dar în nici un caz temperamentala pentru care se înjunghie junii.

Spectacolul începe din sală cu un bocet răscolitor, interpretat magistral de Panek Kati. E tensiunea care ar fi trebuit să imprime ritmul spectacolului până la drama finală. Dimpotrivă, ai tot timpul senzația, din felul trenant în care se joaca, că în actori e o energie vulcanică pe care trebuie să și-o reprime.

O idee salutară, dar fără un rezultat pe măsură.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj – Trandafiri cu ochi negri. Regia: Alan Lyddiard (Marea Britanie); decor și costume: Carmencita Brojboiu, compoziția și ilustrația muzicală: Iosif Herțea, coregrafia: Tamara McLorg (Marea Britanie), dramaturgia: Kelemen Kinga, asistenți dramaturgie: Halmen Krisztina, Vajna Noemi. Cu: Nagy Eszter, Salat Lehel, Dimeny Aron, Boer Ferenc, Panek Kati, Molnar Levente, Sinko Ferenc, Orban Attila, Laczó Julia, Bogdan Zsolt, Csutak Reka, Laczkó Vass Robert, Kezdi Imola, Varga Csilla, Vindis Andrea, Ambrus Emese, Boldizsar Emokey, Gallo Erno, Buzási Andras, Senkalszky Endre. Orchestra: Deak Sandor, Albert Szilard, Adela Moldovan. Data premierei: 25.05.2005.